

DE WIJNGAARDSLAK EN DE GROTE KARTHUIZERSLAK OP TERSCHELLING

H.K. Mienis

The 'Wijngaardslak' and 'Grote karthuiserslak' on Terschelling

Helix pomatia Linnaeus, 1758 and *Monacha cantiana* (Montagu, 1803) are reported from Terschelling, one of the Dutch Waddensea islands. *Helix pomatia* was imported to a garden in Midsland some ten years ago and has established a thriving population. *Monacha cantiana* was observed for the first time in Oosterend in autumn 1999. Most probably it reached Terschelling with building-material from the mainland.

In de afgelopen 30 jaar is heel veel gepubliceerd over de land- en zoetwatermollusken van Terschelling. Elke keer wanneer we denken dat we nu wel zo'n beetje weten wat er wel en wat er niet leeft, duikt er plotseling een verrassing op.

Veertien jaar geleden ontdekte George Visser op de Bos(ch)plaat een naaktslak, die niet alleen nieuw bleek te zijn voor Terschelling, maar ook voor de malacofauna van Nederland: de Witte akkerslak *Deroceras agreste* (Linnaeus, 1758) (De Winter & Visser, 1987).

Nog in hetzelfde jaar rapporteerde De Boer (1987) over de aanwezigheid van de Slanke duinhoren *Cochlicella acuta* (Müller, 1774) in de tuin van het Biologisch Station (nu Oerol-kantoor) in Midsland. Ook in deze vondst had George Visser een hand, want zo goed als zeker werd de Slanke duinhoren per ongeluk met een polletje Tijn uit Bretagne, Frankrijk, in 1980 ingevoerd (Mienis, 1992). Ondertussen schijnt deze exotische soort daar weer verdwenen te zijn (George Visser, persoonlijke mededeling; Mienis, 1999).

In 1998 vertelde George Visser mij dat hij een jaar of tien geleden ook (per ongeluk) de Wijngaardslak *Helix pomatia* Linnaeus, 1758 in zijn tuin aan de Berglaan in Midsland had uitgezet (Mienis, 1999). Deze, in Nederland door de wet beschermde slak, schijnt zich daar uitstekend thuis te voelen en plant zich gestadig voort. Ondertussen komt de Wijngaardslak, samen met een oudere import: de Segrijnslak *Cantareus (Cryptomphalus) aspersus* (Müller, 1774), ook langs de zuidmuur van het Oerol-kantoor voor, zoals ik zelf kon waarnemen op 23 september 1999. Bewijsmateriaal in de vorm van lege huisjes, is in de verzameling van het Zoölogisch Museum in Amsterdam (ZMA) gedeponeerd. Ik sluit niet uit dat zij ook elders in de omgeving in tuinen voorkomt.

Mijn bezoek in de herfst van 1999 leverde nog een onverwachte verrassing op in de vorm van de eerste vondsten van de Grote karthuiserslak *Monacha cantiana* (Montagu, 1803). Op 21 september 1999 werd een welvarende populatie aangetroffen in Oosterend ter hoogte van nummers 53 en 55 (bewijsmateriaal in ZMA). De slakken kropen heel actief rond, vooral na regenval, in en op de ruderaal vegetatie van de berm tussen het fietspad en het erf van beide boerderijen. Bij nummer 55 werd zij ook op het erf in de omgeving van een houtstapel aangetroffen. Een dag later werd ook een groot aantal exemplaren gezien op de duinvoet aan de

andere kant van het fietspad. Zowel juveniele, halfvolwassen als geheel volgroeide exemplaren werden aangetroffen, zodat we hier zo goed als zeker te maken hebben met een populatie, die daar reeds enkele jaren voorkomt.

De oorsprong van deze populatie is mij niet bekend, maar waarschijnlijk is de soort met bouw materiaal meegenomen van de vaste wal. Men is namelijk jarenlang bezig geweest met de restauratie van de boerderij op nummer 63, terwijl men vorig jaar begonnen is met de bouw van een groot aantal vaste zomerhuisjes. De soort is niet nieuw voor de Waddeneilanden, want zij is reeds heel lang bekend van Texel (Sikes, 1915; Van Benthem Jutting, 1956).

De Grote (en Kleine) karthuiserslak behoren tot een groep van landslakken, waartoe ook de Duin- en Graslakken respectievelijk *Cernuella* en *Candidula* vallen, die landverhuizertje schijnen te spelen en de laatste tijd overal in West-Nederland en Noord-Duitsland opdienen. Ik vraag mij dan ook af welke verrassing Terschelling in petto heeft bij een eventueel volgend bezoek.

Literatuur

- BENTHEM JUTTING, W.S.S. VAN, 1956. Land- en zoetwatermollusken van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. — *Basteria*, 20: 41-61.
- BOER, T.W. DE, 1987. Verslag van de najaarsexcursie naar Terschelling van 3-5 oktober 1986. — *Corr.-blad Ned. Malac. Ver.*, No. 234: 217-220.
- MIENIS, H.K., 1992. Enkele waarnemingen betreffende landslakken op Terschelling. — *De Kreukel*, 28: 47-52.
- MIENIS, H.K., 1999. Terschelling in de herfst van 1997 en 1998. — *De Kreukel*, 35: 115-116.
- SIKES, F.H., 1915. Note on the land and freshwatershells of Texel and Terschelling. — *Proc. Malac. Soc. London*, 11: 191.
- WINTER, A.J. DE & G.J.M. VISSER, 1987. *Deroceras agreste* op Terschelling (Gastropoda, Pulmonata, Agriolimacidae). — *Basteria*, 51: 53-56.

Adres van de auteur:
National Mollusc Collection
Berman Building
Department of Evolution, Systematics & Ecology
Hebrew University
91904 Jerusalem
Israël
E-mail 1: mienis@hotmail.com
E-mail 2: mienis@netzer.org.il